

Center for videreuddannelse

Bodil Beedholm Laursen, Konsulent, Center for videreuddannelse, UCSJ

Case som baggrund for udvikling af velfærdsteknologi MOOC

Efter- og videreuddannelsesfeltet adskiller sig fra de øvrige professionsfelter ved dels at gå på tværs af professioner, dels ved at vilkårene for deltagelse i uddannelsesforløb er betinget af, at den enkelte studerende ofte må arbejde sideløbende med studierne på grund af arbejdspladsens knappe ressourcer. Deltagernes store praksiserfaring ses som en særlig styrke i undervisningen, men fordrer samtidig en særlig didaktik. Samtidig rejser det også behovet for at udvikle nye innovative uddannelsesforløb inden for efter- og videreuddannelsesområdet.

Et konkret eksempel på sådant innovativt forløb er samarbejdet med Socialområdet, Region Sjælland. Med målet om at opkvalificere medarbejdere inden for velfærdsteknologi til at imødekomme behovet hos borgere på bo-tilbud til at kunne anvende velfærdsteknologi i dagligdagen, indledte Socialområdet og Center for Videreuddannelse, UCSJ i sommeren 2014 et samarbejde, der bl.a. har bidraget til at udvikle nye læringsformer inden for efter- og videreuddannelsesdidaktikken.

Forløbet bestod af tre dele, der løb sideløbende og flettede sig ind i hinanden. Der er tale om:

Temaeftermiddage for medarbejdere med oplæg om velfærdsteknologi ud fra et samfundsmæssigt perspektiv, et professionsperspektiv og et professionsfagligt perspektiv. Der var især fokus på, hvordan velfærdsteknologi påvirker den professionelle faglighed, selvforståelse og arbejdspraksis. De tre temadage indeholdt foruden fælles diskussioner også på opgaver, der lød på:

- Gå på opdagelse i en/din institution med et kamera
- Tag billeder af velfærdsteknologi i institutionen
- Udvælg tre billeder i gruppen som bedst kan bidrage til interessante svar på spørgsmålene:
 1. Hvad betyder velfærd i relation til det pædagogiske arbejde?
 2. Hvilke politiske målsætninger eller visioner skal velfærdsteknologier bidrage med at indfri i det pædagogiske arbejde?
 3. Hvordan har anvendelsen af velfærdsteknologier forandret det pædagogiske arbejdes indhold og organisering?

Empiriindsamling ved forskere fra RUC og CFV. Formålet var dels at afdække det eksisterende omfang af teknologi på bo-tilbuddene samt afdække, hvorvidt brugen af teknologier har ændret medarbejdernes arbejdsopgaver og relationer til bo-tilbuddenes borgere. Endelig var formålet at synliggøre medarbejdernes behov for opkvalificering inden for velfærdsteknologi, så det lever op til regionens strategi om velfærdsteknologi og digitale løsninger (Regionsrådet, Region Sjællands strategi 2013-2016).

Opkvalificering på diplomniveau med udvikling af nye didaktiske designs og læringsformer. Både temaeftermiddagene og empiriindsamlingen viste et behov for opkvalificering af medarbejderne. Dog kunne et traditionelt tilrettelagt diplommodul være vanskeligt at gennemføre

pga. knappe ressourcer i praksis og pga. deltagernes skiftende arbejdstider. Dermed var der behov for at tænke i nye og innovative undervisningsformer. Dette blev starten på udvikling af en såkaldt MOOC i velfærdsteknologi.

MOOC - begrebsafklaring

Ordet MOOC er en forkortelse af begrebet *Massive Open Online Course* og betegner et netbaseret undervisnings- og læringsmiljø, der mere lægger op til informel læring gennem deltagelse end til det, der traditionelt forbindes med formelle uddannelsesforløb.

Ophavsmændene til MOOC er Dave Cormier og Bryan Alexander, der i 2008 beskrev kurset *Connectivism and Connective Knowledge* afholdt af George Siemens og Steve Downes på Athabaska University. Kurset var et traditionelt universitetskursus med 25 deltagere, men var derudover var det frit tilgængelig på nettet, hvor 2200 andre studerende også deltog ([Wikipedia](#)).

Den overordnede tanke med en MOOC er, at forløbet er åbent for alle, og kan tilegnes, når det passer den enkelte, ligesom graden af deltagelse er op til den enkelte deltager selv. Den konkrete netbaserede undervisning kan desuden være mere eller mindre organiseret efter bestemte undervisningsmæssige principper. Derudover er deltagelse på et kursus gratis. Deltagebetaling kan evt. komme på tale, når der skal gives vejledning på opgave eller afholdes prøve.

I daglig tale benævnes MOOC'en for en "skuffe-MOOC", hvor ideen er at den kan tages frem og tilpasses forskellige situationer og tilbydes over en periode, f.eks. over en tre-ugers periode til en defineret gruppe af mennesker, men samtidig med mulighed for at åbne for alle andre interesserede.

De kompetencemål der opstilles i forbindelse med en MOOC læner sig op af Aristoteles' vidensformer.

I forbindelse med VIOL projektet er der arbejdet med end inddeling i tre dimensioner som beskrevet nedenfor:

- Forståelsesdimension
- Færdighedsdimension
- Kritisk dimension

Forståelsesdimension eller på græsk: Episteme, der dække over know-why, altså det at kunne forstå, kommunikere og begrebssette nye teknologier, tendenser og potentialer.

Færdighedsdimension der dækker over det græske ord Techne, som også beskrives som know-how. For professionsuddannede drejer det sig om at kunne mestre og anvende de nye teknologier.

Den kritiske dimension er inspireret af praksisteori som bygger videre på blandt andet Aristoteles vidensbegreb og et kritisk teoretisk politik-begreb. Det er netop den kritiske dimension af det kritisk teoretiske politik-begreb, der er blevet fremhævet i forbindelse med empiriindsamlingen i projektet. Derfor denne formulering.

Konkret er begreberne på velfærdsteknologi MOOC'en og de slides, der knytter sig til denne, et resultat af empiriske analyser af, hvordan indførelsen og brugen af nye teknologier har betydning i f.eks. socialrådgiverarbejdet, lærerarbejdet og pædagogarbejdet.

En MOOC vil ofte tilrettelægges så der arbejdes i rum, og ovennævnte tre dimensioner vil gå igen i de enkelte rum.

Hvert rum består af en opgave, som deltagerne løser i samarbejde med kollegaer. Derudover består rummet af en quiz, der samler op på begreber fra rummets ressourcer samt et debatforum, hvor deltagerne bidrager til fælles debat af rummets tema.

MOOC i velfærdsteknologi

I forhold til velfærdsteknologi er målet at udvikle en MOOC, der giver deltagerne kompetencer til at forstå velfærdsteknologi, og dermed bidrage til en velfærdsteknologisk dannelse – eller technological literacy, men også at kunne mestre og facilitere forskellige velfærdsteknologiske løsninger i praksis.

I et efter-og videreuddannelsesperspektiv er det tanken, at en MOOC i velfærdsteknologi kan tilbydes institutioner eller udvalgte institutioner i f. eks. en kommune eller en region, der skal i gang med forløb. En MOOC tænkes derfor som rammesættende for et forløb, hvor deltagerne evt. senere vil deltage på diplommoduler alt efter faglighed, men hvor der er brug for fælles sprog og fælles definitioner på og forståelse af velfærdsteknologiske kompetencer.

Overordnet læringsmål:

Mål for deltagerne efter gennemførelse af MOOC:

- kunne analysere og perspektivere problemstillinger på en relevant måde i forhold til velfærdsteknologiske løsninger i professionen
- kunne reflektere over konsekvenser af implementeringen af teknologien for borgere/patienter, personale og organisation samt samspillet mellem disse

Indholdet vil derfor bestå af følgende elementer:

- Velfærdsteknologisk dannelse.
- Velfærdsteknologi i professionsarbejdet
- Kompetencebehov
- Begrebsudvikling

Indholdet vil hele tiden have fokus på en tæt relation til praksis og fokusere på udvikling af deltagerens kompetencer i forhold til at forstå og forholde sig til udviklingstendenser og konturer af fremtiden, hvordan vi tolker og tale om nye tendenser samt hvilke fordringer disse stille til de professionelle som agerende og reagerende

Opbygning af MOOC i velfærdsteknologi

Som nævnt bygges MOOC'en op i rum af 3 dele med følgende overskrifter:

- RUM 1: VELFÆRDSTEKNOLOGI - DEFINITIONER OG FORSTÅELSE

- RUM 2: VELFÆRDSTEKNOLOGI - HVAD MED OMSORG OG NÆRVÆR?
- RUM 3: VELFÆRDSTEKNOLOGI - POLITISK OG DANNELSMÆSSIGT

Omdrejningspunktet vil i hvert rum være en velfærdsteknologisk artefakt, der tages udgangspunkt i og inddrages som eksempel. De tre artefakter vil være:

- RUM 1: sitet borger.dk
- RUM 2: Sælen Pavo
- RUM 3: Velfærdsteknologisk lejlighed i Slagelse

De tre teknologier er valgt, fordi de er kendt i offentligheden og ikke snævert knyttet til en særlig faglighed, men kan genkendes af borgere så vel som professionspersonale. Det er derfor muligt fra www.borger.dk at referere til andre digitale platforme som f. eks. elektroniske patientsjournaler og Skoleintra m.v. ligesom robotter kan strække sig fra støvsugere og spiserobotter til japanske undervisningsrobotter.

Rum 1: Velfærdsteknologi - definitioner og forståelser

Praktisk eksempel: Robotter: robotstøvsuger, baderobot, sælen

Baderobot (TV-syd) – Horsens Kommune (testet af DTU)

Baggrund for valg: Indslaget er valgt fordi det har fokus på det Sherry Turkle benævner dilemmatænkning: Vi får valget mellem mere velfærd og mere teknologi, eller mindre velfærd og ingen teknologi. Det er ikke altid de rette dilemmaer vi har stillet, og eksemplet her viser at teknologien ikke nødvendigvis er tidsbesparende da der gerne stadig er to personer til stede af hensyn til borgeren, men at teknologien har en anden gevinst i forhold til f.eks. varme og spørgsmål om blufærdighed.

Der arbejdes med følgende dimensioner i stikordsform:

Forståelsesdimension - forstå, kommunikere og begrebsætte:

Hvad er velfærdsteknologi?

Rammebetegnelse, brugerorienterede teknologier, resurseudnyttelse, kvalitet,

Fysiske, sociale, mentale funktionsnedsættelser

Omsorg, tryghed, sikkerhed, mobilitet, sundhed, social/kulturel interaktion og mobilitet

Tekniske systemer, artefakter, ledelse...

Færdighedsdimension - mestre og anvende:

Kompetence niveau, teknologiscreening i institution

Kritisk dimension - udvikle, designe, udfordre, overveje:

Intelligent - eller bare avanceret? (tænk fx intelligente sygesenge)

PARADOKSER: vi taler om ting men bekymrer os om processer

META: er denne MOOC en velfærdsteknologi?

Rum 2: Velfærdsteknologi - hvad med omsorg og nærvær?

Praktisk eksempel: borger.dk, oplæsningsprogram, standard breve

Baggrund for valg: Fokus på standardbreve, der ofte er skrevet i fagsprog, ikke målrettet målgruppen. Det tager tid at rette misforståelser. Risiko for konfliktoptrapning. Digitale løsninger tilbyder ofte designede løsninger der kræver gennemtænkning og gennemarbejdning før de møder borgeren. Det stiller krav om nye kompetencer for fagprofessionelle.

Forståelsesdimension - forstå, kommunikere og begrebssætte:

Hvad er velfærd

Fare vel, det gode liv,

Ikke kun redskaber vi kan bruge, de ændrer måden vi gør ting på.

Teknologier former vores normer, behov, relationer, fællesskaber, kompetencer, arbejdsliv og samfund. Teknologien er med til at konstituere vores opfattelse af, hvad et menneske er.

Færdighedsdimension - mestre og anvende:

Betjening, forståelse samt at tjekke, korrigere og supplere

Kritisk dimension - udvikle, designe, udfordre, overveje:

Borgeren skal blive mere selvhjulpne

Men det stiller nye krav til borgeren om

PARADOKSER: Myndiggørelse - ansvarliggørelse

Rum 3: Velfærdsteknologi - politisk og dannelsesmæssigt

Praktisk eksempel: Det digitale hjem, parkinson pumpe

Forståelsesdimension - forstå, kommunikere og begrebssætte:

Fonden for velfærdsteknologi 2013

relationer og sammenhænge mellem teknologier og mennesker

Udfordring at skabe balance i investeringer

Særbehandle for at skabe lige muligheder

Politisk udfordring

Uddannelsesmæssig udfordring

Færdighedsdimension - mestre og anvende:

Hvem skal tage beslutninger om implementering af teknologier

Hvilke ydelser skal produceres og hvordan – og med hvem?

Kritisk dimension - udvikle, designe, udfordre, overveje:

Samfundsskabt - eller samfundsskabende?

PARADOKSER: Velfærdsstat - konkurrencestat

Hænger velfærdsteknologier sammen med øget krav om dokumentation?

Dokumentation kan skabe rum for refleksion

Men dokumentation er også tidskrævende, tager tid fra fx relationsarbejdet

Øge synlighed – mindsker risiko for at information forsvinder
Ikke-registreret arbejde ”forsvinder”

Eksempel, Slagelse Kommune: Økonomi er det bedste argument, men væsentlighedskriteriet tæller også (serviceloven, § 112)

Efter- videreuddannelses muligheder i det åbne uddannelsessystem

Dialogen med Region Sjælland efter forløbet med socialområdet, giver et billede af behovet for efter-videreuddannelse inden for Velfærdsteknologi.

Region Sjælland ønsker på området et kompetenceløft ind i deres 14 bosteder. Der er nedsat en projektgruppe, som skal dels skal definere det specifikke behov for løft i institutionerne, i alle dets dimensioner og dels skal udarbejde et regionalt retningsgivende dokument for hvordan der kan arbejdes med den enkelte borgers behov i forhold til social it. Herefter skal en netværksgruppe bestående af repræsentanter fra de pågældende institutioner bidrage til erfaringsudveksling og velfærdsteknologi og digitale løsninger og være bindeled mellem kompetenceløftet i institutionen og uddannelse og således arbejde med implementering af fælles viden i eget tilbud.

Inden inden forfor åben uddannelse, findes bl.a. følgende uddannelsesmuligheder for kompetenceløft ind i flere niveauer i organisationen.

Diplomuddannelse, rettet mod ledere og pædagoger:

- Ledelse i velfærdsteknologisk vurdering og udrulning
- Ledelse af velfærdsteknologiske udviklingsprocesser med fokus på perspektivskifte
- Ledelse i velfærdsteknologiske partnerskaber
- Mediepædagogik (valgfag på Den Pædagogiske Diplomuddannelse)

Akademiuddannelse, rettet mod pædagogmedhjælpere:

- Velfærdsteknologi i praksis (modul på Akademiuddannelsen i velfærdsteknologi i praksis)
- Velfærdsteknologi og mennesker (modul på Akademiuddannelsen i Velfærdsteknologi i praksis)
- Velfærdsteknologi og organisation (modul på Akademiuddannelsen i velfærdsteknologi i praksis)